

vorni, već su posljedica lošeg materijalnog položaja njihovih obitelji ili neoptimalnih odluka njihovih roditelja.

U dinamičnoj i zanimljivoj raspravi koja je uslijedila sudionici su se uglavnom složili da je sustav visokog obrazovanja u Hrvatskoj nepravedan i socijalno neosjetljiv. Do fakulteta stižu velikom većinom samo djeca iz bolje stojećih obitelji jer ne postoje sustavne potpore za talentirane mlade osobe iz siromašnijih društvenih slojeva. Dugo prosječno razdoblje studiranja i često prekidanje studija rezultat su kombinacije različitih čimbenika pa se stoga i ne može jednostavno rješavati – samo uvođenjem ili ukidanjem školarina. Daljnji rast izravnih troškova školovanja mogao bi smanjiti poticaje za ulaganje u obrazovanje. To je time točnije što se školarine na javnim visokim učilištima i sveučilištima određuju bez uvida u materijalni položaj studenta i njegove obitelji pa je posve jasno da troškovi studiranja razmjerno više opterećuju kućanstva s nižim prihodima. Zahtjev za slobodnim studiranjem lijepo zvuči, ali taj prijedlog istodobno ima i nekoliko negativnih strana.

U cilju poboljšanja socijalne uključenosti i dostupnosti obrazovanja, posebice visokog, potrebno je napraviti analizu programa financijske potpore studentima, izraditi jedinstveni registar stipendija (stipendije mjerodavnih ministarstava, lokalnih jedinica, sveučilišta) te sustavno analizirati njihov učinak. Stoga treba razviti model financijske potpore studentima koja se treba temeljiti na dubljoj analizi učinaka postojećih programa državne potpore, jasno definirati ulogu školarina u sustavu financiranja visokih učilišta te utvrditi kriterije za raspodjelu sredstava državnog proračuna za financiranje visokog obrazovanja.

Predrag Bejaković

doi: 10.3935/rsp.v16i2.881

MEĐUNARODNI OKRUGLI STOL: 7. EU OKRUGLI STOL O SIROMAŠTVU I SOCIJALNOJ ISKLJUČENOSTI

Marseille, 15. - 16. listopada 2008.

Već sedmu godinu za redom, zemlja koja predsjedava Europskom unijom organizira **Europski okrugli stol o siromaštvu i socijalnoj isključenosti** u tjednu kada se obilježava Međunarodni dan borbe protiv siromaštva (17. listopada). Francusko predsjedavanje u drugoj polovici 2008. godine obilježeno je povećanim naporima da borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti bude snažnije prisutna u javnosti i politikama EU-a te da se uvrsti u političke prioritete zemalja članica. Pokazatelji provedbe Lisabonske strategije ukazuju da je napredak postignut u području ekonomskog rasta i zapošljavanja, ali je istovremeno EU daleko od svog cilja iskorjenjivanja siromaštva.

Tijekom 7. Europskog okruglog stola o siromaštvu i socijalnoj isključenosti, koji se održao u Marseilleu 15. i 16. listopada, većina je govornika naglasila činjenicu da je 78 milijuna ljudi u zemljama Europske unije još uvijek siromašno.

Okrugli stol okupio je tristotinjak dionika, od predstavnika Europske komisije, Europskog parlamenta i Europskog vijeća, predstavnika zemalja članica i kandidatkinja, predstavnika europskih mreža organizacija civilnog društva koje se bave zastupanjem ranjivih skupina (European Platform, EAPN, FEANTSA, ETUC i mnoge druge) do predstavnika poslovnog sektora i nezavisnih istraživača. Po prvi put u tom su se društvu našli i predstavnici siromašnih skupina. Naime, svake godine, zemlja koja predsjedava EU-om u prvoj polovici godine, tijekom svibnja organizira

dvodnevni **europski susret ljudi koji žive u siromaštvu**. Na prijedlog Francuske, u 2008. godini predstavnici Susreta siromašnih koji se održao u svibnju u Sloveniji, imali su priliku poslati svoje delegate na okrugli stol u Marseille i aktivno sudjelovati u plenarnim raspravama i radionicama.

Sudionici okrugloga stola pozdravili su tu inicijativu i donesena je odluka da se takva praksa nastavi jer se mjere borbe protiv siromaštva trebaju donositi u suradnji s onima koji to iskustvo žive i koji veoma dobro poznaju stvarne posljedice siromaštva na njihove živote.

Francusko predsjedavanje donijelo je još dvije promjene: okrugli stol privukao je značajnije zanimanje medija za temu socijalne isključenosti i omogućio povećanje njene vidljivosti u javnom prostoru što je procijenjeno kao dobra priprema za jačanje svijesti o opasnostima te pojave uoči obilježavanja 2010., europske godine borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Treća novost bio je prvi neformalni sastanak ministara socijalne politike koji je uslijedio u Marseilleu dan nakon okruglog stola, na kojem su predstavljeni zaključci prethodnih rasprava.

Okrugli stol nosio je naziv »Aktivno uključivanje: Stvaranje prilika za svakog pojedinca« jer se prvenstveno bavio principom aktivnog uključivanja koji je Europska komisija (EK) promovirala i na izvjestan način ozakonila kroz Preporuke usvojene samo dva tjedna prije održavanja okruglog stola.

Princip aktivnog uključivanja EK je definirala kao sveobuhvatnu politiku koja ravnopravno kombinira tri ključna i nedjeljiva elementa:

1. **jamčeni minimalni dohodak** koji omogućuje dostojanstven život
2. **inkluzivno tržište rada** koje pruža aktivnu podršku u pronalaženju posla i/ili dodatnu obuku
3. **povećan pristup kvalitetnim uslugama** može pomoći u prevladavanju

poteškoća s kojima se susreću pojedinci i njihove obitelji pri uključivanju u društveno-ekonomske strukture.

Rad okruglog stola bio je podijeljen u tri plenarne sjednice i sedam paralelnih radionica od kojih je šest pratilo tri stupa aktivnog uključivanja (pristup minimalnom dohotku, podrška u traženju zaposlenja, kvalitetno i održivo zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje, financijska uključenost, pristup zdravstvenim uslugama), a jedna je radionica (aktivno uključivanje kao strateški pristup) povezivala sve teme kroz raspravu o metodama i instrumentima kojima bi se osigurala učinkovita provedba aktivnog uključivanja i mjerio napredak prema zadanim ciljevima. Zaključeno je da aktivno uključivanje ne treba pronalaziti novi proces provedbe već da se može osloniti na model otvorene koordinacije (OMC) u području socijalne zaštite i uključivanja koja se pokazala kao dobar način razmjene najboljih praksi među zemljama članicama i unapređivanja nacionalnih sustava kroz međusobno učenje. Međutim, zaključeno je da je nužno ojačati OMC kroz postavljanje zajedničkih ciljeva u području socijalnog uključivanja te usvojiti zajedničke kvantitativne i kvalitativne indikatore napretka te osnovne EU-standarde za sva tri elementa socijalnog uključivanja.

Većina je govornika iskazala razočaranje zbog toga što ni osam godina nakon donošenja Lisabonske strategije nisu dogovoreni kvantificirani ciljevi u području socijalnog uključivanja, dok su primjerice ciljevi za područje zapošljavanja (dostići zaposlenost od 70% do 2010.), ekonomskog rasta (godišnji rast od 3%), rodne nejednakosti (doseći zaposlenost žena od 60% do 2010.) vrlo brzo usvojeni i moguće je pratiti napredak. Procjena je da to ukazuje na nisku razinu političke volje kod zemalja članica da se intenzivira borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti te je pozivanje na potrebu da se osigura podrška svih institucija

EU-a pri obvezivanju nacionalnih vlada da tu borbu stave visoko na listu svojih prioriteta označilo oba radna dana. Naglašeno je da institucije EU-a moraju preuzeti aktivniju ulogu u praćenju i vrednovanju aktivnosti nacionalnih vlada u provedbi zajedničkih socijalnih ciljeva. Načelo supsidijarnosti treba poštovati, ali ono ne može biti isprika da se ne unapređuje socijalno uključivanje na razini EU zajednice.

Posebno razočaranje događajima u listopadu 2008. povezanima s financijskom krizom iskazao je gotovo svaki govornik. Vlade većine zemalja EU-a nevjerojatnom su brzinom pronašle milijarde javnih sredstava kako bi pomogle financijskim institucijama iako se već godinama ispričavaju da nema dovoljno novca za investiranje u socijalnu politiku i iskorjenjivanje siromaštva. Budući da se novac vrlo žurno pronašao kada se radilo o zaštiti financijskih interesa, nameće se zaključak da bi se mogao naći i za socijalnu zaštitu kada bi ona bila prioritet političkih vodstava zemalja članica. Iako je jačanje socijalne kohezije jedan od prioriteta socijalne politike EU-a, ova se zajednica sa 78 milijuna siromašnih nije tom cilju primakla u posljednjih osam godina.

Direktor Europske mreže organizacija za borbu protiv siromaštva (EAPN) Fintan Farrell, koji je ujedno bio i izvjestitelj s okruglog stola na ministarskoj konferenciji, upozorio je na tu situaciju kroz metaforu da siromašni ne mogu biti sretni što moraju platiti cijenu raskošne zabave na koju nisu ni pozvani.

Još jedna važna zanimljivost u području socijalne zaštite proistekla je iz francuskog predsjedavanja EU-om, a to je predanost **socijalnim inovacijama**. Doduše, naziv **socijalno eksperimentiranje** dosta je nespretno odabran te je nekoliko sudionika iz raznih jezičnih područja dovelo u pitanje sam naziv, istovremeno se složivši s potrebom pilotiranja različitih kombinacija socijalnih pomoći i usluga, čime bi se omogućila

procjena o učinkovitosti različitih mjera u suočavanju s izazovima novih socijalnih rizika. U Francuskoj je u tijeku bila probna primjena novog instituta socijalne zaštite tzv. »solidarni dodatak za uključivanje« (*revenu de solidarite active- RsA*) u 34 od ukupno 100 lokalnih jedinica. Svrha uvođenja novog dodatka za uključivanje bolje je povezivanje sustava zapošljavanja i socijalne skrbi, odnosno aktivna reintegracija teško zapošljivih primatelja socijalnih pomoći na tržište rada kroz obnavljanje njihove profesionalne aktivnosti, pružanje dodatne obuke, uključivanje u povremene poslove, angažiranje u socijalnim poduzećima uz istovremeno primanje »solidarnog dodatka« sve dok se ne ostvari redovno zaposlenje od kojeg osoba može samostalno živjeti. Nakon pilotiranja različitih oblika »solidarnog dodatka za uključivanje« u lokalnim jedinicama provest će se evaluacija njegove učinkovitosti u aktiviranju socijalno isključenih pojedinaca i skupina te će se najbolji oblici primijeniti na nacionalnoj razini. Bit će zanimljivo proučiti rezultate ove francuske inovacije jer je većina predstavnika osoba koje žive u siromaštvu iz raznih zemalja EU-a ukazala na isključivost sustava zapošljavanja i socijalne skrbi. Ako prihvatite slabo plaćen ili povremen posao koji ne osigurava dovoljno sredstava za život, gubite socijalne naknade te niste motivirani za traženje posla. Vjerujemo da bi ta iskustva mogla pomoći i Hrvatskoj u usklađivanju socijalne politike i zapošljavanja.

Sudionici konferencije dobili su priliku da se uvjere u praktičnu primjenu inovacijskih principa kroz terenske posjete institucijama koje ih primjenjuju. Bilo je ponuđeno sedam vrlo raznolikih opcija/lokacija, a autorica ovog priloga izabrala je posjetu gradu Aubgne, u kojem su predstavnici lokalnih vlasti, građevinskih i socijalnih poduzeća prezentirali uspješnu zajedničku suradnju na obnovi imanja »Font de Mai« na kojem je profitabilna građevinska tvrtka angažirala socijalno poduzeće jer se lokalna vlast u natječaju pozvala na socijalne klauzule u

Zakonu o javnoj nabavi - što praktično znači da će od dvije isto kvalitetne ponude izabrati onu u kojoj je dodana socijalna vrijednost kroz uključivanje teško zapošljivih radnika. U Francuskoj postoji preko 3 000 socijalnih poduzeća koja rade na principu prodaje usluga i roba, ali im istovremeno država plaća za **uslugu uključivanja** jer se moraju posvetiti dodatnoj obuci teško zapošljivih i njihovom povratku na otvoreno tržište rada. Vjerujemo da bi Hrvatskoj učenje iz francuskog iskustva bilo dragocjeno jer je uočen izrazito dugotrajan ostanak u sustavu socijalne skrbi nakon kojeg je sve teže uključivanje u svijet rada.

Za završetak ćemo citirati Martina Hirscha, Visokog predstavnika francuske vlade za aktivno uključivanje protiv siromaštva i ujedno domaćina okruglog stola: »Minimalni dohodak nije milostinja, već pravo na pristojan život, ali sam minimalni dohodak nije dovoljan već je potrebno jačati veze između socijalnog uključivanja i zapošljavanja (...) Koncept aktivnog uključivanja ne razlikuje siromašne koji su to zaslužili od onih koji su nezasluzeno siromašni— radi se o zaslužnom društvu koje je u stanju suzbiti siromaštvo— ne radi se o redistribuciji već o reintegraciji i osiguranju poštovanja tako da se pojedinac osjeća koristan i potreban društvu.«.

Lidija Japec

doi: 10.3935/rsp.v16i2.840

MEĐUNARODNI FORUM: CIVIL SOCIETY FORUM – ISTRIA COMMUNICATING EUROPE

Pula, 21. – 23. studenog 2008.

U Puli se od 21. do 23. studenog 2008. održao forum civilnog društva u organizaciji

Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva koja djeluje na području Istarske županije. Forum je okupio predstavnike različitih sektora, državne i lokalne vlasti, poslovnog sektora te civilnog društva iz zemalja Europske unije, Hrvatske i drugih zemalja regije. Cilj foruma bio je jače povezivanje javnog, poslovnog i civilnog sektora te stvaranja poticajnog okruženja za međusektorsku i međunarodnu suradnju sa svrhom stvaranja održivog civilnog društva u regiji. Forumom se nastojalo pokrenuti proces oblikovanja nacionalne i regionalne strategije razvoja civilnog društva kroz jačanje međusektorskog partnerstva, učeći iz primjera dobre prakse domaćih i međunarodnih organizacija.

Sudionici foruma prezentirali su svoj rad i raspravljali o temama odnosa države i civilnog društva, mogućnostima financiranja rada organizacija civilnog društva te djelovanju pojedinih zaklada i fundacija. Prvi dan, nakon uvodnih pozdrava, u prvom panelu govorilo se o mogućnostima prekograničnog financiranja između zemalja Europske unije i zemalja regije. Alida Vračić je ispred *Balkan Trust for Democracy* prezentirala rad fundacije, dok je Mario Gioannini predstavio *European Fund for the Balkans*. Predstavljena su područja djelovanja i aktivnosti koje se provode na prostoru regije, ciljne grupe i organizacije koje fundacije podupiru te postupak prijave i ocjene predloženih projekata.

Marco Boaria ispred ALDA-e (*Association of the Local Democracy Agencies*) te Petra Gjurić iz UNDP-a govorili su o mogućnostima podrške i izazovima razvoju civilnog društva na Balkanu. Boaria je predstavio program Europske unije Europa za građane: ciljeve, prioriteta područja za 2009. godinu te pojedine mjere. U drugoj prezentaciji, predstavljeno je djelovanje UNDP-a u Hrvatskoj kroz pet programskih područja: lokalni razvoj, socijalno uključivanje, suradnja s privatnim